

“PULSE” ILMIY-AMALIY JURNALI TAHRIRIYATI

ILMIY MAQOLA MATNINI TAYYORLASH TALABLARI
(USLUBIY QO‘LLANMA)



2024-yil
TOSHKENT

ILMIY MAQOLA MATNINI TAYYORLASH TALABLARI

Xalqaro ilmiy jurnallarning aksariyati eksperimental tadqiqot natijalarini tavsiflovchi maqolaga quyidagi asosiy qismlardan iborat talabni belgilaydi: Kirish, Usullar, Natijalar va Munozara (Introduction, Methods, Results, and Discussion - IMRAD). Ba'zan Annotatsiya (Abstract) ma'nosini anglatuvchi "A" harfi IMRAD qisqartmasiga qo'shiladi va AIMRAD, deb yozilishi ham mumkin. Ilmiy maqola bo'limlarining ichki tuzilishi batafsil tavsifi quyidagi ko'rinishga egadir. Agar maqola nazariy izlanishlarga bag'ishlangan bo'lsa, unda "Methods" bo'limi "Theoretical Basis"ga (Nazariy Asos) almashtiriladi. Maqolaning Kirish, Metodlar, Natijalar va Munozara bo'limlari – maqolaning asosiy qismi (Article Body), deb ataladi. Muallif asosiy e'tiborni maqola asosiy qismiga qaratishi kerak.

Maqolaning bo'limlari

- sarlavha;
- mualliflar va boshqa ma'lumot (FISH, ID-kodlar, ORCID, ish joyi, manzil, tadqiqot maskani, ilmiy unvonva h.k.);
- annotatsiya;
- kalit so'zlar.

Asosiy qism

- kirish bo'limi;
- metodlar bo'limi;
- natijalar bo'limi;
- munozara bo'limi;
- foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati (bibliografik ma'lumot).

Maqola asosiy qismiga tegishli bo'limlari ketma-ketligini o'zgartirish mumkin emas! Qolgan bo'limlar ketma-ketligi o'zgarishi jurnal talablari va muallif tomonidan belgilanadi.

IMRAD formatidagi ilmiy nashrlar birinchi marta XX asr oxirida ilmiy jurnallar sahifalarida paydo bo'ldi. Hozirgi vaqtda ilmiy maqolalarning ushbu formati xalqaro jurnallar tomonidan ixtiyoriy ravishda qabul qilinib, universal standartga aylandi. Dastlabki tadqiqotlar natijalarining ilmiy nashrlari tarkibini birlashtirish tendensiyasi 1972-yilda, Amerika Standartlari Milliy Instituti barcha jurnallarda foydalanish ushuni IMRAD formatini ma'qullagan va tavsiya qilgan paytdan boshlab kuchaydi. Zamonaviy rus, ingliz va boshqa dunyo tillarida ilmiy jurnallarining aksariyati maqolalar uchun deyarli yagona talabni qo'yadilar.

Odatda har qanday maqola sarlavha bilan boshlanadi, undan so'ng mualliflarning ro'yxati, ularning ish joyi va manzili, taqdim etilgan tadqiqotni o'tkazish joyi keltiriladi. Keyin maqola mazmuni haqida qisqacha ma'lumot beradigan annotatsiya keladi va maqola so'ngida kalit so'zlarni (keywords) topish

mumkin. Annotatsiyadan keyin maqolaning asosiy qismi keladi. Adabiyotlar ro'yxati (Literature) odatda maqolaning so'ngida keladi.

Maqola sarlavhasi (Article title)

Maqolaning sarlavhasi – bu maqola mazmunini mukammal darajada tavsiflaydigan eng oz so'zlar birikmasidir. Sarlavha – bu maqolaning o'qilishi haqida aytishimiz mumkin bo'lgan yagona qism. Shubhasiz, sarlavhani eng ko'p kitobxonlar o'qiydilar. Ehtimol, minglab odamlar maqolaning sarlavhasini ko'rishadi va faqatgina bir necha kishi maqolani to'liq o'qiydilar. Sarlavhaning vazifasi – maqolani to'liq o'qishga qiziqishni oshirishdir. Maqolaga qiziqishi mavjud bo'lganlarning e'tiborini jalb qilish uchun sarlavha maqola mazmuniga imkon qadar aniq va to'liq mos kelishi kerak. Shuning uchun sarlavha uchun so'zlarni juda ehtiyotkorlik bilan tanlash kerak, ayniqsa ularning mazmuniga, ahamiyatiga va mosligiga e'tibor berish kerak. Agar sarlavha maqola mazmunini to'g'ri yetkazmasa, ushbu maqola mutaxassislar tomonidan hech qachon o'qilmasligi mumkin.

Maqola nomi juda uzun yoki juda qisqa bo'lmasligi kerak va 3-15 so'zdan iborat bo'lishi kerak (artikl, old-qo'shimchalar, predloqlardan tashqari). Ba'zida maqolalar sarlavhalari keraksiz so'zlar (waste words) mavjudligi sababli juda uzun bo'ladi, va u so'zlar hech qanday ma'lumot bermaydigan so'zlardir. Ko'pincha, bunday so'zlar sarlavhaning boshida keladi.

Yaxshi maqola sarlavhasining asosiy xususiyatlari:

1. Kamida 3 ta va 15 tadan ko'p bo'lmagan so'zlardan iborat;
2. Maqolaning o'ziga mos bo'lgan sarlavha;
3. Keraksi (waste words) so'zlarini o'z ichiga olmaydi.

Odatda, maqola sarlavhasi ega va kesimdan iborat to'liq jumlaning emas, balki, yorliqni o'zida aks ettiradi. Faqat bir necha jurnallar to'liq jummalarni sarlavha sifatida ishlatishga imkon beradi. Agar siz to'liq jumlaning (ya'ni, ega va kesimli gap yoki savol ko'rinishda) sarlavha sifatida ishlatishni istasangiz, unda uni yozishga ko'p vaqt sarflashdan oldin, tanlangan jurnalingizda kamida shunday nomlangan bitta maqola bor-yo'qligini bilib oling. Ya'ni, sarlavha jurnal tahrirlash qoidalariga mos bo'lishi kerak! Qoidaga ko'ra, maqola sarlavhasida qisqartmalar, kimyoviy formulalar, dori vositalari va reaktivlarning savdo belgilari (nomlari), tor mutaxassislikka oid, jargon so'zlar, noodatiy, o'zgacha yasama atamalarini bo'lishi mumkin emas.

Mualliflar ro'yxati (List of authors)

Ilmiy etika tamoyillariga muvofiq, ilmiy nashr mualliflari faqatgina tadqiqot haqiqiy hissa qo'shgan, qo'lyozmaning mazmuni uchun javobgar va uni tayyorlashda ishtirok etgan shaxslar bo'lishi mumkin. Muallifning tadqiqotda

qanday ishtirok etishini tushunishga yordam beradigan quyidagi vaziyatni ko'rib chiqamiz:

1 – Keys: “Olim A”, tadqiqotning markaziy qismining bir qator tajribalarini rejalashtirgan. “Olim A” texnik “Yordamchi B”ga ushbu tajribalarni qanday o'tkazishni aytib beradi. Tajribalar muvaffaqiyatli o'tdi va “Olim A” maqolaning asosiy qismini tayyorladi. Bunday holda, maqolada faqat bitta muallif – “Olim A” bo'ladi. Maqola matnida esa “Yordamchi B”ga minnatdorchilik bildiriladi.

2 – Keys: 1-Keysda keltirilgan tajribalar muvaffaqiyatsiz tugagan, deb tasavvur qilamiz. “Olim A” tajribalarini o'tkazish uchun “Yordamchi B” o'zining metodologiyasini sinab ko'radi. Natijada tajriba muvaffaqiyatli yakunlandi. Bunday holda, maqolada ikkita muallif bo'lishi kerak. Birinchi muallif – “Olim A”, ikkinchi muallif – “Yordamchi B”.

3 – Keys: Eksperimentlar shartlari o'zgartirilgandan so'ng u muvaffaqiyatli amalga oshdi, ammo “Olim A” tajribalarning muvaffaqiyatiga qaramay, natijalari bir-biriga mos kelmasligini tushundi. Masalan, o'zgargan sharoitda ma'lum bir shtammning o'sishi uning patogenligini ko'rsatadi va bu adabiyot ma'lumotlariga zid keladi. “Olim A” bu qarama-qarshilikni patogen mikroorganizmlar mutaxassisi “Olim B” bilan muhokama qiladi va eksperimentda ishlatiladigan shtammning patogenligini tekshirishni so'raydi. “Olim S” barcha tibbiy mikrobiologlar tomonidan qo'llaniladigan standart (ya'ni, hammaga ma'lum va hech qanday novatsiyasiz) prosedura yordamida patogenning shtammni tekshiradi va shtammning patogenligini tasdiqlaydi. Maqolaning qo'lyozmasiga bir necha muhim jumlar qo'shiladi va maqola nashr etiladi. Ushbu maqolada 2 nafar muallif bo'ladi: “Olim A” va “Olim B”. “Olim S”ga maqola matnida minnatdorchilik bildiriladi.

Maqolada ko'rsatilgan tadqiqot natijalariga salmoqli hissa qo'shgan shaxslargina muallif sifatida maqolaga kiritiladi. Qolgan shaxslarga esa minnatdorchilik bildirish maqsadga muvofiqdir.

Jurnal talablariga binoan, mualliflarining ismlaridan keyin, ularning ish joylari, manzillari, ish olib borilgan joyi va boshqa ma'lumotlar keltiriladi.

Kalit so'zlar (Keywords)

Kalit so'zlar maqolani bazalarda qidirish uchun kerak. Mazmuni va ma'nosi nuqtai nazaridan, kalit so'zlar annotatsiya va maqolaning mazmuniga yaqin bo'lishi lozim. Kalit so'zlar sintaktik tuzilishga ega emas, va odatda ular bosh kelishikda beriladi. Kalit so'zlar asosiy natijalar, qiziqishning asosiy jihatlarini aks ettirishi kerak. Kalit so'zlar soni odatda 10 dona atrofida bo'lishi tavsiya etiladi va odatda jurnal talablari tomonidan belgilanadi.

Annotatsiya (Abstract)

Maqolaning keyingi bo‘limi – maqolaning qisqacha mazmunini aks ettiradi. Rus tilida bu ko‘pincha “Referet”, “Annotatsiya” va ingliz tilida “Abstract”, “Resume”, “Summary”, deb nomlanadi. O‘qilishi darajasi bo‘yicha annotatsiya maqola sarlavhasidan keyin ikkinchi o‘rinni egallaydi. Uning vazifasi – potensial o‘quvchilarni maqolaning mazmuniga yo‘naltirish va qiziqtirish, maqolani to‘liq o‘qish uchun istagini uyg‘otishdir. Annotatsiyada maqolaning barcha bo‘limlar bo‘lishi kerak, ammo juda qisqartirilgan shaklda. Agar annotatsiya yaxshi yozilgan bo‘lsa, unda maqolaning mazmuni sizning ishingiz bilan qanday bog‘liqligini tez va aniq bilib olishingiz mumkin. Bu esa maqolani to‘liq o‘qish zarurligi to‘g‘risida qaror qabul qilishga yordam beradi. Odatda annotatsiya hajmi 250 so‘zdan ortiq bo‘lmasligi kerak. Annotatsiya bitta abzas ko‘rinishida yoziladi va quydagilarni o‘z ichiga oladi:

- tadqiqot maqsadi;
- tadqiqot metodlari;
- natijalar;
- asosiy xulosalar.

Agar ruxsat etilgan so‘zlarning maksimal soni 250 tani tashkil etsa va siz atigi 100 so‘zdan foydalansangiz, demak, annotatsiya maqolaning mazmunini to‘liq aks etmagan. Bundan tashqari, annotatsiyaning mazmuni keltirilgan 4 bo‘limni yetarli darajada ko‘rsatish kerak. Maqolada keltirilgan tadqiqot maqsadini tavsiflash uchun 200 ta so‘z, maqolaning qolgan barcha (3 ta) bo‘limlarining mazmunini yetkazish uchun 50 ta so‘zni ishlatish mumkin emas. Maqola matnida mavjud bo‘lmagan ma‘lumotlarni annotatsiyada keltirilmaydi.

Maqola asosiy qismi: Kirish bo‘limi

Maqolaning kirish bo‘limida maqolada keltirilgan tadqiqot natijalarini tushunishga va baholashga imkon beradigan, boshqa manbalarga murojaat qilinmaydigan ma‘lumotlarni o‘z ichiga olinishi kerak. Bundan tashqari, kirish bo‘limida tadqiqotning zarurligi va dolzarbligi uchun asoslar keltirilishi kerak. Odatda, kirish bo‘limi to‘rt qismga bo‘linadi:

- ilmiy kontekstni yaratish (establishing a context);
- tadqiqot bilan bog‘liq adabiyotlarni o‘rganish (reviewing the literature);
- adabiyotlarni o‘rganish natijasida aniqlangan muammolar, o‘rganilmagan muammolar va o‘rganilmagan bo‘shliqlar tavsifi (establishing a research gap);
- aniqlangan muammolar va bo‘shliqlar asosida tadqiqot maqsadini va vazifalarini aniqlash (stating a purpose).

Ilmiy kontekstni yaratish: Ushbu bo‘limda maqolada keltirilgan tadqiqotni katta muammoning qanday bir qismligini ko‘rsatish kerak. Mavzuingizga doir iloji boricha ko‘proq maqolalarni o‘qing. Boshqa maqolalarda mualliflar ilmiy kontekstni qanday tasvirlayotganiga katta e‘tibor bering. Ushbu ilmiy kontekstning aniqligi yoki aniq ko‘rsatilmaganligi, sizning tadqiqotingizni dolzarbligini

aniqlaydi. Agar siz muammoni aniq bayon qila olmasangiz, unda o'quvchida maqolani o'qishga qiziqish o'yg'onmasligi mumkin. Agar muammoni tushunmagan o'quvchilar maqolani oxirigacha o'qishni harakat qilsalar ham, siz a'lo darajada hal qilgan muammo ularda hech qanday taassurot qoldira olmaydi. Bu jihatdan ilmiy maqola yozishni oddiy jurnal yoki gazeta uchun maqola yozish bilan taqqoslash mumkin. Jurnal o'quvchilari maqolani oxirigacha o'qishlari uchun dastlab diqqatni jalb qilish kerak.

Tadqiqot bilan bog'liq adabiyotlarni o'rganish: Ushbu bo'lim sohadagi boshqa tadqiqotchilar tomonidan nima va qanday amalga oshirilganligi haqida umumiy ma'lumotga bag'ishlangan. Sizning maqolangizda sizning tadqiqotingizga bevosita tegishli bo'lgan barcha manbalarni taqdim etishi lozim. Sizning tadqiqot ishingizni tushunish uchun zarur bo'lgan va faqat maqolaning maqsadi va vazifalarini, tadqiqotning gipotezasini, ishlatilgan tadqiqot usullarni asoslashga xizmat qiladigan barcha nashrlarni (manbalarni) tasvirlab bering. Maqolangiz xalqaro jurnallarning taqrizchilari tomonidan ijobiy baholanishi uchun keltirilgan manbalarni tanlashda juda ehtiyotkor va sinchkov bo'lish kerak. Agar jurnal taqrizchisi biror manbani maqolangizning adabiyotlar sharhiga qo'shishni talab qilsa, bahslashmang va taqrizchining talabini bajaring. Agar siz o'zingizning maqolangiz uchun taqrizchilarni tanlasangiz, unda (imkon bo'lsa) bo'lajak taqrizchilarning nashrlariga murojaat qilishni unutmang. Shuningdek, ushbu kichik bo'limda raqobatbardosh usullar va ularning natijalarini taqqoslash orqali tadqiqot usulini tanlashni asoslash maqsadga muvofiqdir. Boshqa manbalardan olingan fikrlar, ma'lumotlar, g'oyalar va h.k. uchun iqtibos keltirilishi lozim. Siz tomondan maqolada keltirilgan barcha iqtiboslar (references) maqolaning foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatida o'z aksini topishi kerak. Bibliografik ma'lumotga katta e'tibor bering va har bir manbani adabiyotlar ro'yxatida keltirib o'ting

Adabiyotlarni o'rganish natijasida aniqlangan muammolar, o'rganilmagan muammolar va o'rganilmagan bo'shliqlar tavsifi: Ushbu bo'limda siz o'quvchiga adabiyotlarni ko'rib chiqish tugallanganligi to'g'risida signal berasiz va unda quyidagi muhim aspektlarni tasvirlab berasiz:

- ushbu tadqiqotlar hali hech kim tomonidan o'tkazilmagan, chunki muammoning bu tomoni e'tiborga olinmaganligi, e'tiborsiz qoldirilganligi;
- turli tadqiqotchilarning natijalari, farazlari, xulosalari, tadqiqot usullari o'rtasida qarama-qarshiliklar yoki ziddiyatlar, bo'shliqlar (gaps) mavjudligi;
- tadqiqotni davom ettirish yoki kengaytirish kerak ekanligi.

Aniqlangan muammolar va bo'shliqlar asosida tadqiqot maqsadini va vazifalarini aniqlash: Ushbu bo'limda tadqiqotning maqsad va vazifalarini ta'riflab beriladi. Maqolaning keyingi bo'limlari (metodlar, natijalar va munozara) yozilgandan so'ng, tadqiqotning maqsad va vazifalari o'zgartirilishi mumkin. Tadqiqot maqsadlari va vazifalari maqolaning qolgan bo'limlarida keltirilgan matn bilan mazmun jihatdan muvofiq bo'lishi kerak. Agar tadqiqot natijalari

o'zgartirilgan bo'lsa, muallif tadqiqotning maqsadlari va vazifalarini o'zgartirishi lozim.

Sizning maqolangizni aynan sizning sohangizda ishlamaydigan mutaxassislar o'qishi mumkinligini yodda tutish kerak. Kirish bo'limida keyinchalik maqola matnida ishlatadigan barcha maxsus atamalar, iboralar va qisqartmalarning ta'riflari keltirilishi kerak.

Maqola asosiy qismi: Materiallar va usullar

Ushbu bo'limda natijalarni olish uchun ishlatilgan usullar va metodlar keldiriladi. Birinchidan, odatda eksperimentlarning umumiy dizayni keltiriladi (design of the experiment). So'ngra esa tajribalarning shu qadar batafsil yoritiladiki, har qanday vakolatli mutaxassis o'z laboratoriyasida ushbu maqolaning matnidan foydalanib tajribalarni takrorlashi mumkin bo'lishi kerak. Ko'p mualliflar ushbu bo'limni o'tkazib yuboradilar. Taqrizchi qo'lyozmani o'qiyotganda, tadqiqot metodologiyasining qanchalik batafsil ekanligiga alohida e'tibor beradi. Agar taqrizchi yuqoridagi tavsifdan foydalanib tajribalarni takrorlash mumkinligiga shubha qilsa, katta erishilgan natijalarga qaramay, sizning maqolangizni jurnalda nashr etishga rad etishni tavsiya qiladi.

Standart usullar, metodlar va proseduralardan foydalanganda tegishli manbalarga murojaat qilish maqsadga muvofiqdir. Agar standart usul va metodlar siz tomonidan o'zgartirilgan bo'lsa, standart usullarning modifikatsiyasini batafsil tavsiflash lozim. Agar siz ilgari hech qayerda nashr etilmagan o'zingizning yangi usulingizdan foydalanayotgan bo'lsangiz, hamma kerakli ma'lumotlarni berishingiz kerak. Agar siz ilgari o'z tadqiqot usul va metodlaringizni jurnalda nashr etgan bo'lsangiz, unda shu nashrlarga iqtibos (reference) bilan cheklanib qolishingiz mumkin.

Agar sizning ishingizda kimyoviy yoki biokimyoviy usullar qo'llanilgan bo'lsa, unda tajriba davomida qanday reaktivlar va birikmalar ishlatilganligini ko'rsatib o'tilishi kerak (generic names). Bundan tashqari, reagentlar va birikmalarning konsentratsiyasi ko'rsatiladi. Yangi yoki nostandart bo'lgan birikmalarning kimyoviy nomlari va formulalari albatta ko'rsatib o'tilishi shart. Tadqiqot davomida ishlatilgan qurilmalar va moslamalar (agar ular nostandart bo'lsa yoki sotuvda bo'malsa va ularni o'zingiz yaratgan bo'lsangiz) batavsil tasvirlab beriladi. Agar tadqiqot qurilma va moslamalari sotib olingan bo'lsa, qavslarda ishlab chiqaruvchining nomi va modelini ko'rsatish mumkin⁵. Kimyoviy reaktivlarning savdo nomlarini to'g'ridan-to'g'ri ishlatish mumkin, ammo tavsiya etilmaydi. Kimyoviy birikmalar uchun xalqaro va keng tarqalgan nomlaridan foydalaning. Tadqiqot o'tkazish davomida qanday xavflar mavjudligini albatta ko'rsatish kerak.

Agar sizning tadqiqotlaringiz biologiya bilan bog'liq bo'lsa, unda o'simliklar, hayvonlar, viruslar va mikroorganizmlarning turlarini sinchkovlik bilan aniqlang va xalqaro nomini keltiring⁶. Agar siz tadqiqotlarni insonlar ustida olib borgan bo'lsangiz, shu insonlarning roziligi ham talab etiladi va maqola matnida keltiriladi (informed consent).

Usullar va proseduralar odatda xronologik tartibda tavsiflanadi. Matematik hisobkitoblarni shu qadar aniqlik bilan berish kerakki, ularni osongina qayta ishlab chiqarish va natijalarning to'g'riligini tekshirish imkoni bo'lsin. Barcha kerakli ma'lumotlarni, formulalarni, tenglamalarni maqolaga qo'shing, ularda qanday o'zgarishlar yuz berganini tavsiflang. Agar matematik o'zgarishlarning batafsil tavsifi juda katta joyni egallasa, ularni maqolaning ilovasida keltirishingiz mumkin.

Maqola asosiy qismi: Natijalar bo'limi

Natijalar bo'limi – bu maqolaning markaziy qismi, uning kuliminasion bo'limidir. Ushbu bo'limda erishilgan eksperimental yoki nazariy natijalar keltiriladi. Tadqiqotga tegishli bo'lgan natijalar ushbu bo'limda keltiriladi. Natijalar odatda biror shaklda va ko'rinishda taqdim etiladi: jadvallar, grafikalar, diagrammalar, tenglamalar, fotosuratlar, chizmalar yoki matn ko'rinishida. Rasmlarda qisqacha sharhlar, taqqoslashlar, statistik baholar keltiriladi. Natijalar bo'limida faqat natijalar keltiriladi. Natijalar bo'limi qisqa bo'lishi kerak.

Jadvallar va grafiklarni tavsiflashda, muallif qisqa ma'lumot berishi maqsadga muvofiqdir. Maqolani o'quvchi shaxs tadqiqotning natijasini topa olishi kerak.

Maqola asosiy qismi: Munozara bo'limi

Maqolani yozishda tadqiqot natijalarini qisqa va lo'nda shaklda ko'rsatiladi va so'ngra munozara (muhokama) etishni boshlaniladi. Munozara bo'limi – maqolaning eng qiyin qismidir. Natijalar bo'limida dalillar va faktlar keltirilsa, munozara bo'limida muallifning fikrlari, g'oyalari, tadqiqot davomidagi muammolari, amaldagi qo'llanishi muhokama qilinadi. Munozara bo'limi ko'proq nazariy, umumlashtiruvchi va umumiy muammoga oid bo'lishi kerak. Munozara bo'limi bevosita amaliyot bilan ko'proq bog'liq bo'lishi lozim, chunki unda olingan natijalarning ahamiyati va ularni amalda qo'llash muhokama qilinadi. Ko'p maqolalar jurnallarning muharrirlari tomonidan, natijalar juda qiziqarli va yaxshi taqdim etilgan bo'lishiga qaramay, ularning natijalari yetarli darajada muhokama qilinmaganligi sababli nashrni rad etiladi. Munozarada bo'limida quyidagilar keltirilishi mumkin:

- 1) tadqiqotning maqsadi va gipotezasini eslatish;
- 2) asosiy topilmalarni sanab o'tish (gipoteza rad yoki qabul etilganligidan qat'i nazar, tadqiqot ijobiy yoki salbiy natijalarga erishishdan qat'iy nazar, boshqa tadqiqotchilarning natijalari bilan ziddiyatda yoki muvofiqlikda bo'lishidan qat'i nazar);
- 3) natijalarni umulashtirish;
- 4) maqola kirish qismida keltirilgan vazifala bajarilishi yoki bajarilmaslik sabablari;

- 5) muallifning fikriga ko‘ra, tadqiqotning ushbu natijalariga erishish yoki erisha olmaslik sabablarini keltirish;
- 6) tadqiqot davomida paydo bo‘lgan to‘siqlar va cheklovlar haqida ma’lumot;
- 7) tadqiqot natijalarini amaliyotda qo‘llanishni tavsiyalari;
- 8) kelgusi tadqiqotlar uchun yo‘nalish taklif qilish (ushbu tadqiqotga ko‘ra, qaysi muammolarni yanada ko‘proq o‘rganish kerak? Ushbu tadqiqot natijasida qaysi muammolar va savollar ochiq qoldirildi?);

Munozara bo‘limi sizning fikrlaringiz va g‘oyalaringizni ifodalash uchun eng mos joy. Bu erda siz boshqa tadqiqotchilar bilan bahslashish, yangi gipoteza, fikrlar, farazlar, nazariyalarni taklif qilishingiz mumkin. Agar gipoteza maqolaning kirish qismida shakllantirilgan bo‘lsa, unda muhokamada gipoteza tasdiqlangan yoki tasdiqlanmaganligini yozish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati (Bibliografik ro‘yxatni shakllantirish)

Ushbu ro‘yxat muallif tomonidan jurnal talablariga mos ravishda shakllantiriladi. Muallif ushbu ro‘yxatni matn muharriri orqali shakllantirisha kerak. Aks xolda jurnallar agregatori (Scopus, RINS) iqtiboslarni hisobga olmasligi mumkin. Natijada, siz tomondan foydalanilgan manbalar mualliflarining Xirsh-indeksi ko‘tarilmaydi.

**SIZNING XIRSH-INDEKSINGIZ SIZ YOZGAN
MAQOLALARINGIZ SIFATIGA BEVOSITA BOG‘LIQDIR!**